

új pénzhitelező a likvidációs kérelem tárgyában tartott tárgyalás alkalmával vitatni próbálta azt, hogy a szakasznak ez a korlátozó intézkedése az egység jóváhagyása után, de még a befejezetté nyilvánítás előtt igénybe vett új hitelekre már nem vonatkozik. Sajnos, a törvényszék kitért a döntés elől, amennyiben megállapította, hogy ez a kérdés nem tartozik a likvidációs kérelem tárgyában folytatott tárgyalásra, hanem döntse el majd a kérdést a likvidáció tényleges lefolytatása alkalmával a likvidáló szerv.

* * *

Nemcsak az új hitelezők problémájának széles területén, hanem az egész kényszeregyességi eljárás során, különösen pedig a likvidációban a jogászai problémák egész légiója kerül bíróságon kívüli elintézésre, ami nem szolgálja ugyan a joggyakorlat fejlődését.

De talán nem is kell ezen nagyon keseregnünk, ha a probléma konkrét esetben nem is teljesen a jogászai igazságnak megfelelően, nem a klasszikus jogalkalmazással nyer megoldást, hanem esetleg annak rovására, azonban olyan pozitív gazdasági előnyöket magában rejtő békés kiegyezés útján, melyben az egységet kötő felek valamennyien megnyugszanak.

JOGALKOTAS.

A részvénytársaságok, szövetkezetek és korlátozott felelősségű társaságoknál a szolgálati járandóságokat csökkentő 4600/1933. M. E. sz. rend. egyes intézkedéseiről. A 4600/1933. M. E. számú rend. a részvénytársaságok, szövetkezetek és korlátozott felelősségű társaságok, közüzemek, egyes közérdekű testületek és egyesületek gazdaságosabb működésének elősegítéséről — nem csupán abban a vonatkozásában érdemel figyelmet, hogy az individualista szemléleten alapuló jogrendből újra egy karéjt szel le. S nem csupán abból, hogy a bírói utat ott zárja ki, ahol annak leg-sajátosabb területe volna, a magánjogi szolgálati szerződések területén, ahol a magyar bírói gyakorlat 1920. óta nagyot és maradandót alkotott s megmutatta, hogy mint tud házagos és laza szabályokból az élet ezernyi arculatához alkalmazkodó jogrendszert kitermelni. De figyelmet érdemel mindezekén felül azért is, mert rövid, néhány rendelkezésében, amelyek valamennyi részvénytársaságra, szövetkezetre és korlátozott felelősségű társaságra vonatkoznak (III. fej. és IV. fej.-ből 35. §.) a kételyek és határozatlanságok áradata ömlik felénk, amelyek annál súlyosabbak, mert bíróság elé nem vihetők e kérdések.

1. A R. hallgatólagosan hatályon kívül helyezi azt a szabályt, hogy az igazgatóság díjazása a közgyűlés hatáskörébe tartozik és a közgyűlés elhatározása alól el nem vonható (C. 7590/1928.) Nyitva hagyja azonban a kérdést, hogy ez egyszerűsrimindenkorra szóló intézkedés-e, vagy csupán a R. alapján történő intézkedésre vonatkozik-e csupán? Így feltéve egyszerű a felelet. Kétségtelenül csupán a R. alapján való leszállítás tartozik az új hatáskörébe. De vajjon a gazdasági viszonyok alapján a R. életbelépése utáni ismételt leszállításhoz is joga van-e az igazgatóságnak? Azt hisszük, nem. A R. speciális egyszeri érvényű szabályt ad.

2. Nem intézkedik a R. azokról a nem épen szörvényos esetekről, amikor életbelépése idején a felmondás már folyamatban volt. Visszazhatnak a R. intézkedései a felmondás időpontjára, vagy ezek az esetek nem esnek a R. hatálya alá? (L. alább 35. §. intézkedéseivel kapcsolatban mondottakat.) Jogosult pl. az a vállalat, amely alkalmazottjának a kötött szerződés alapján 18 hónapra 1932. április 1-én felmondott, a R. életbeléptekor, 1933. ápr. 30-án a R. 18. §-ának alkalmazásával arra az álláspontra helyezkedni, hogy 1933. ápr. 1-én a törvényes felmondási idő lejárt, a további 6 hónapot nem fizeti. Hol erre a szabály? Visszakövetelheti a vállalat a törvényes felmondási időn túli időre fizetett összeget? Eldöntheti ezeket a kérdéseket incidentáliter a bíróság ott, ahol ezek előkérdései egyébként a bíróság elé tartozó kérdéseknek? Vagy felfüggesztendő a per, míg a kérdésben a Döntőbizottság határoz? Mindezek a kérdések szabályozandók lettek volna éppen arra tekintettel, hogy bírói gyakorlat nem alakulhat ki.

3. A R. 26. §. 2. bek. úgy intézkedik, hogy „nincs helye csökkentésnek, ha az említett járandóságok nem haladják meg a nyugdíjszabályzatban meghatározott mértéket, illetőleg a végkielégítés mértékét.” Ebből az következik, hogy a szerződéses felmondási idő a törvényes felmondási időre a 18. és 35. §. esetén kívül — igen helyesen le nem szállítható. Kétségtelen azonban, hogy ez világosan kimondandó lett volna.

4. Külön rendeleti intézkedésnek tartja fenn a 27. §-a a Döntőbizottsági eljárást. Remélni kell, hogy a nyilvánosság és az ügyvédi képviselő tekintetében megfelelő intézkedést fog tartalmazni a rendelet.

5. Különösen fontos a R. 35. §-a. Fennálló jogszabály, hogy csődben csupán a törvényes felmondási időre eső járandóság élvez előnyös kielégítési jogot, illetve sorozandó tömegtartozás-ként, míg a törvényest meghaladó időre eső járandóság az első osztályba tartozik. Kényszeregyesség esetén általában előnyös kielégítés illeti meg a szolgálati járandóságot. Az új szabály két irányban korlátoz: csak a törvényes felmondási járandóságra

állapítja meg az előnyös kielégítést csőd, kényszerfelsz. és k. e. esetén s ennek összegét maximálja; egy éves felmondás esetén havi 800 P.-ben, egy évnél rövidebb felmondás esetén havi 400 P.-ben. Az ezt meghaladó követelések az I. osztályba tartoznak, illetve quótálisak. Nem rendelkezik a R. e szabályainak a 18. §-hoz való viszonyáról. Mi történik akkor, ha a csökkentés folytán az alkalmazott a 18. §-ban adott felmondási jogával él s a felmondási idő alatt a vállalat csödbe vagy kényszeregyességbe kerül? Alkalmazható-e az elsőbbség összegszerű korlátozása iránt csőd vagy k. e. esetére intézkedő 35. §? Ismét oly kérdés, amelynek bármelyik irányban való eldöntésére a két szakasz szóhangzatából és félre nem érthető intenciójából a megfelelő következtetés levonható, azonban a bírói út kizárása folytán hosszú ideig jogbizonytalanság marad. Véleményünk szerint az összegszerű korlátozás is alkalmazandó ily esetben, mert a 18. §. a csőd v. k. e. esetén kívül eső, szabálykenti esetről intézkedik, míg a 35. §. a 18. §-ban is szabályozott esetek egy speciális lehetőségéről.

6. Van bizonyos érdekessége annak, ha a R. szabályait összehasonlítjuk avval a tervezettel, amelyet az igazságügyminiszterium 1931. végén „Törvényjavaslat a részvénytársaságok, a szövetkezetek és a korlátolt felelősségű társaságok, valamint az állami támogatásban részesülő vállalatok és a közüzemek egyes jogviszonyairól és kapcsolatos kérdésekről” címen kibocsájtott. Természetesen csak a R. által szabályozása körébe vont kérdéseknél maradva, feltűnik, hogy a leányvállalat igazgatóságában, felügyelőbizottságában, vagy ügyvezetőségében élvezett javadalmasítás, amelyet a Terv. általánosságban az anyavállalat pénztárába beszolgáltatni rendelt, a R. (15. §.) csak a köztámogatásban részesülő vállalatokra írja elő parancsoló módon, de nem a magánvállalkozásra. Az elszegényedési folyamatra jellemző, hogy a R. 35. §-ának fent érintett rendelkezésével szemben a Terv. csőd, kényszerfelsz. és k. e. esetére a törvényes felmondási idő különbözőségére tekintet nélkül 12000 P. erejéig enged elsőbbségi, ill. külön kielégítési jogot. A Terv. a járandóság csökkentése kérdését szintén kivette a rendes bíróságok hatásköréből. De jobban megközelítette az igazságos megoldást, amikor a Döntőbizottság egyik tagját az érdekelt fél, a másikat a vállalat által delegáltatta, míg elnökekül a Pénzüntézeti Döntőbizottság elnökét vagy helyettesét jelölte ki. Ha már az egyedül helyes bírói útát kizárja a törv. vagy a rend., akkor inkább az érdekképviselőt, mint a bürokrácia soraiból kell venni a bírakat. Igazságosabb a R. mint a Terv. abban, hogy a csökkentés folytán felmondással élőknek a csökkentés előtt élvezett utolsó normális jövedelme alapján állapítja meg a járandóságát, míg a Terv. szerint ily esetben a már csökkentett javadal-

mazás illetve volna az alkalmazottat a törvényes felmondási időre. A R. nem vette át a Terv. helyes azon intézkedését, hogy nyugdíjas köztisztviselő nyugdíjazásától számított öt éven át végellátása elvesztésének terhe alatt nem vállalhat tisztséget, megbízást vagy érdekeltséget oly vállalatnál, amely ügyei intézésében felügyeleti, ellenőrzési vagy egyéb szempontból a tisztviselő tényleges működése alatt az ő hivatali hatáskörébe tartozott.

H. L.

A 4140/1932. M. E. számú rendelet, és a függőszámlára való fizetés kérdéséhez. A devizarendelkezések általánosan ismert korlátozó intézkedései között a mindennapi ügyvédi prakszisban leggyakrabban külföldi követelések behajtására vonatkozó jogszabályokkal kerülünk kapcsolatba. A 4140/1932. M. E. számú rendelet megjelenése óta, ha külföldi hitelező végrehajtás elrendelését kéri, a bíróság a kérelem tárgyában a felek meghallgatását rendeli el, melynek célja a devizarendelletekben előírt behajtási feltételek fennállásának vagy fenn nem állásának megállapítása (4500., 4550., 6900/1931. M. E., 4100/1932., 4550/1931. M. E.) A meghallgatás során adósnak módjában van a Nemzeti Bank fizetést megtiltó, illetőleg a fizetést elhalasztó határozatának produkálásával a végrehajtás elrendelését megakadályozni, illetőleg a hitelezőnek, a Nemzeti Banktól esetleg elnyert perlési engedély felmutatásával a végrehajtás elrendelését kieszközölni.

Vizsgálunk-kell mindenekelőtt eme behajtási-engedélyek természetét, illetve, hogy mire jogosítják fel azon boldog halandót, akinek hosszas utánjárással sikerül eme ritka és értékes dokumentum birtokába jutni. Jól tudjuk, hogy ezen engedélyt a Nemzeti Bank állítja ki. Tehát a helyzet az, hogy a rendes perut igénybevétele, amelyhez az általános jogelvek alapján joga van mindenkinek, egy oly szerv megfélebbezhetetlen határozatához fűződik, amely nem egyéb, mint egyszerű magánjogi alany.¹⁾

A Nemzeti Bank behajtási engedélye általában kétféle. Oly országokkal, amelyekkel clearing megállapodásunk van, a követelésnek áruszállításból való keletkezésének igazolása után a Bank az engedélyt a megfelelő pengőértéknek clearingszámlára való befizetésére vagy egyelőre zárolt számlára való lefizetésre rendszerint megadja. Oly országokkal szemben, amelyekkel clearing megállapodásunk nincs, fentiek igazolásán felül a hitelező köteles egy úgynevezett „Stillhalte” nyilatkozatot is adni.²⁾

¹⁾ L. Dr. Nagy Dezső: „A Magyar Nemzeti Bank joghatósága”, Polgári Jog IX. évfolyam 3. szám.

²⁾ A Nemzeti Bank legutóbb kibocsátott 62-es számú körlevele szerint „Stillhalte” nyilatkozat helyett a következők igazolandók:
a) Az árutartozás ilyen minőségének igazolása az eddigi gyakorlat